

БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН
ЯАМ

БАТЛАВ:
БОАЖЯ, ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН,
БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙН УДИРДЛАГЫН
ГАЗРЫН ДАРГА

А.ЭНХБАТ

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН МӨРӨН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ
“МӨРӨН” НИСЭХ БУУДЛЫН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
/ААН-н регистрийн дугаар: 2628546/

ХЯНАСАН:
БОАЖЯ, ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН,
БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙН УДИРДЛАГЫН
ГАЗРЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

П.ШИНЭЦЭЦЭГ

ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ:
“МӨРӨН” НИСЭХ БУУДЛЫН ДАРГА

Д.ХИШИГБАТ

ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛСАН:
“МӨРӨН” НИСЭХ БУУДЛЫН
АЭРОДРОМЫН ИНЖЕНЕР

Н.ДОРЖПҮРЭВ

2023 он

1. Төслийн танилцуулга.

Нэг.Ерөнхий мэдээлэл		
1.1	Төслийн нэр	"Мөрөн "нисэх буудал
1.2	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	Монгол Улс,Хөвсгөл аймаг, Мөрөн сум, 1-р баг
1.3	Утас, Факс	Утас: (976) 70382002, (976) 70382005, Факс(976) 117128,
1.4	Цахим хаяг	Murun.airport@mcaa.gov.mn
Хоёр. Төслийн талаарх мэдээлэл		
2.1	Төслийн байрлал	Хөвсгөл аймгийн Мөрөн сумын төвөөс хойд зүгт /3030/ төв цэгээс 5,3 км зайд байрладаг.Хяналтын цэгийн солбилцол хойд өргөргийн N49'39'49", зүүн уртрагийн E100°05'59" солбилцолд байрладаг.Аэродромын өндөр 1302м
2.2	Газар эзэмших гэрчилгээ	Мөрөн сумын засаг даргын 2013 оны 12 дугаар сарын 24-ний өдрийн газар эзэмших эрхийн 0003070101 тоот дугаартай гэрчилгээ бүхий 114,7 га газрыг 14 жилийн хугацаатай эзэмшинэ.
2.3	Төслийн хүчин чадал	Код- ZMMN ,3С ангилал, ХБХЗ нь 2400x42 м,45 тн жинтэй агаарын хөлөг хүлээж авах ба 1 цагт 150 хүнд үйлчилнэ.

2. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Хөвсгөл аймаг мөрөн сум нь 1933 онд байгуулагдсан, хуучнаар Сайн ноён хан аймгийн Ахай засгийн хошуу 14 багийн нийт 12570 өрхөд 44794 хүн амьдардаг.

№	Бүтэц	Тайлбар
1	Цахилгаан хангамж	Төвийн эрчим хүчний системд холбогдсон.Сумын төв дээр 1980 онд баригдсан 110 квт цахилгаан дахин дамжуулах дэд станцтай.
2	Дулаан хангамж	Сумын төвд дулааны дэд станцын шугам сүлжээ 100%, барилга угсралтын 60 хувийн гүйцэтгэлтэй 2013 онд ашиглалтад орсон.Одоо 6 төвлөрсөн уурын зуух, эмнэлэг, мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв, эрүүл мэндийн төв, ЕБ-ын 12 жилийн сургуулиудын харьяанд ажиллаж байна.
3	Усан хангамж	Сумын төвд цэвэр усны эх үүсвэрийн 5 гүний худаг, 30 м3 багтаамжтай 32 усан сантай.
4	Цэвэрлэх байгууламж	1 цэвэрлэх байгууламжтай, 2011 онд өргөтгөл хийсэн 13-р багийн нутаг дэвсгэр дээр байрлалтай 3 ажилтантай барилга

		<p>байгууламжийн шороон Төвлөрсөн усан хангамжийн системд 647 өрх, тоолууртай 95 аж ахуй нэгж албан газар холбогдож бусад айл өрх төвлөрсөн 12 гүний худгаас ундны усаа авч байна. Төвлөрсөн ариутгах</p>
--	--	---

1. Төслийн танилцуулга.

Нэг.Ерөнхий мэдээлэл		
1.1	Төслийн нэр	"Мөрөн "нисэх буудал
1.2	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	Монгол Улс,Хөвсгөл аймаг, Мөрөн сум, 1-р баг
1.3	Утас, Факс	Утас: (976) 70382002, (976) 70382005, Факс(976) 117128,
1.4	Цахим хаяг	Murun.airport@mcaa.gov.mn

Хоёр. Төслийн талаарх мэдээлэл

		татуургын системд 30 өрх, 4 аж ахуйн нэгж холбогдоод байна.
5	Хот байгуулалт, газрын харилцаа	Мөрөн сумын төв нь засаг захиргаа- хөдөө аж ахуй-үйлчилгээний үүрэг давамгайлсан хот. Сумын хөгжлийн төлөвлөгөөг 2009 онд боловсруулсан. Барилга байгууламжийн дэвсгэр газар 976.06 га, үйлдвэрлэлийн газар 19.45 га, ногоон байгууламж , амралт, аялал жуулчлалын бүс 117.677 га хөдөө аж ахуйн бүс 8273 га ойн сангийн бүхий газар байна.
6	Боловсрол	Аялал жуулчлал, компьютер , нягтлан бодох бүртгэлийн чиглэлээр мэргэжилтэн бэлддэг “Далай ван”дээд сургууль , Ерөнхий боловсролын 10 сургуульд нийт 9514 оюутан сурагчид, МСҮТ-д 705 суралцагч, төрийн өмчийн 15 цэцэрлэгт 4000 орчим хүүхэд хүмүүжин сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшиж байна.
7	Эрүүл мэнд	Аймгийн төв дээр Нэгдсэн эмнэлэгтэй ба өрхийн 6, хувийн 12 эмнэлгээр эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлж байна.
8	Эдийн засгийн хөгжил	Төсөл хэрэгжүүлж буй Мөрөн нисэх буудлын байрладаг Мөрөн сумын эдийн засгийн үйлдвэрлэл 40%, худалдаа үйлчилгээ 50%, ХАА 6% , бусад 4%-г эзэлдэг. Сум өөрийн орон нутгийн орлогоор 70% орчмыг 30%-г аймгийн төсвөөс авч орлогоо бүрдүүлдэг. Сүүлийн үед жижиг дунд үйлдвэрлэл эрчимтэй хөгжиж байгаа болно.

3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Төслийн болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо магадлан жагсаах аргыг ашиглаж , үр дүнг байгаль орчин, нийгмийн бүрдэл хэсэг бүрээр үзүүлэв. Энэ арга нь төсөл хэрэгжих үед тухайн нөлөөлөл байгаа эсэх дээр тулгуурладаг ба хэрэв тухайн нөлөөлөл байвал “х”-ээр тэмдэглэдэг. Ингэхдээ тухайн нөлөөллийн хэлбэр, эрчим, үр дагавар зэргийг тодруулах, мөн уг нөлөөлөл байналь орчин , экологийн тэнцвэрт байдал, орон нутгийн нийгэм-эдийн засагт хэрхэн нөлөөлөх байдлыг үзүүлдэг.

Нөлөөллийг тодорхойлох шалгуур үзүүлэлтүүд	Сөрөг нөлөө үүсч болзошгүй нөхцөлүүд
Хуулиар хамгаалагдсан газар нутаг байгаа эсэх	Байхгүй
Бусад иргэн, ААН үйл ажиллагаагаа явуулдаг эсэх	Хамгаалалтын бүсэд мал нядлах газар үйл ажиллагаа явуулж байна.

Хүний нөлөө болон байгаль, цаг уурын өөрчлөлтөд эмзэг эсэх	Цаг уурын өөрчлөлтөд эмзэг, тухайлбал : Орон нутагт хүчтэй салхи шуурга болох магадлал ховор, шуурга болсон тохиолдолд нөлөөллийн эрчим дунд зэрэг
Орон нутгийн хэтийн хөгжилд ашиглахаар төлөвлөж байгаа эсэх	-Үер , усны болзошгүй эрсдэл бага -Газрын гадарга болон хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл бага
Орон нутгийн хэтийн хөгжилд ашиглахаар төлөвлөж байгаа эсэх	Байхгүй

Болзошгүй хуримтлагдах нөлөөлөл үүсэх эсэх	Төслийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх ,хуримтлагдах тээврийн хэрэгслийн утаа тоосжилт,ажлын байрны агаарын бохирдол тус тус хамаарна.
--	---

4. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт ,хамрах хүрээ

1.Энэхүү төлөвлөгөө нь Төслийг хэрэгжүүлэгч Мөрөн нисэх буудлыг хамрах бөгөөд төлөвлөгөөнд тусгагдсан доорх ажлуудыг шат дараатай хэрэгжүүлснээр байгаль орчинд нөлөөлж байгаа сөрөг нөлөөлөлийг тодорхой хэмжээгээр багасгаж нисэх буудлын ажиллагсад,нисэх буудлын ойролцоох оршин суугчдын эрүүл мэндийг хамгаалах болон амгалан тайван байдлыг бий болгох эрсдэлүүдээс урьдчлан сэргийлэх зорилтуудыг тавьсан болно.

Мөрөн нисэх буудал нь Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлэгээг 2019 онд “ХАН МОНГОЛ ЭКОЛОГИ” ХХК-р хийлгэсэн.2022 оны БОМТ-ний дагуу хийгдсэн ажлын тайланг Хөвсгөл аймгийн БОАЖГ-р дүгнүүлэн 92,0% буюу хангалттай үнэлгээ авсан болно.

МӨРӨН НИСЭХ БУУДЛЫН 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

1.Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул,сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, /мянга/	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Агаарын хөлөг буулт, хөөрөлт хийх үед агаарт тоос үүсэх,агаарын хөлөгөөс хорт хий ялгарах	Агаарын хөлөг буулт ,хөөрөлт хийхийн өмнө ХБХЗ болон хөвөөг усалж чийглэх	Агаарын хөлөг нислэг үйлдэх үеийн цаг агаараас шалтгаалах ба хуурайшилт ихтэй үед уг ажил хийгдэнэ.		500,0	4000,0	Тухай бүр	Агаарын тухай хууль, MNS4585:2007, ИНД-139,АТШ
2		ЯЗ, Перроны орчмын ариутгал халваргүйжүүлэлтийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх				450.0	Хагас жилд 1 удаа	
3	Агаарын хөлөг буулт, хөөрөлт хийх үеийн дуу чимээ орчны шуугианыг нэмэгдүүлнэ.	Агаарын хөлөг нислэг үйлдэж байх үед түүнтэй ойр ажилладаг ажилтануудыг дуу шуугианаас хамгаалах хэрэгсэлээр хангах			15,0	150,0	Жилд 2 удаа	
4	Бохирын шугаманд гэмтэл гарч хөрсөнд шингэн газрын доорх ус бохирдохоос урьдчилан сэргийлэх	Унд ахуйн хэрэглээний усанд тогтмол хяналт хийж байх,шинжлүүлэх			80,0	80,0	Жилд 1 удаа	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Усны тухай хуульMNS6148: 2010
		Бохирын шугаманд тогтмол үзлэг хийж засвар үйлчилгээ хийх			150,0	1500,0	Жил бүр	

3. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Гэлэнхүүгийн хөшөө	Харуул хамгаалалт	Засвар арчлалт	1	500.0	500.0	2023-05-р сар	

4. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул,сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Цаг агаарын гэнэтийн осол эрсдэл үүсэх	Цаг-уурын урьдчилсан мэдээлийг тогтмол авах	Үйл ажиллагааны хүрээнд				Тогтмол	
2	Ажилчид тоног төхөөрөмжтэй буруу харьцах, тоног төхөөрөмжинд техникийн эвдрэл үүсч эрсдэл үүсэх	Техник тоног төхөөрөмжинд үзлэг шалгалт хийж, ажилчдын мэдлэг чадварыг дээшлүүлэх	Үйл ажиллагааны хүрээнд			250.0	Тогтмол	Гамшгаас хамгаалх тухай хууль
3	ШТМ-ыг их хэмжээгээр алдсанаас байгаль орчин болон хүний эрүүл мэндэд ноцтой хохирол, эрсдэл учруулах	Үзлэг шалгалтыг тогтмол хийж, засвар техник үйлчилгээг хийх, ажилчдын мэдлэг чадварыг дээшлүүлэх,	Үйл ажиллагааны хүрээнд			80.0		Хог хаягдалын тухай хууль, БО багц хуулиуд холбогдох дүрэм, журам стандарт
4	Шатахууны агуулах гал түймрийн аюул	Ус нөөцлөх сав, гал унтраах багаж хэрэгсэлээр хангах. Галын бүлгийн	Үйл ажиллагааны хүрээнд			500.0		Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, Гамшгаас тухай хууль

		гишүүдийг бэлэн байдалд байлгах						
5	Үйлдвэрийн осол	Хөдөлмөр аюулгүй ажиллагааны зааварчилга тогтмол өгөх, ажилчдын ур чадварыг нэмэгдүүлэх	Үйл ажиллагааны хүрээнд			400.0		Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн тухай хууль,
6	Галын гэнэтийн аюул үүсэх	ГАБ-ыг сахиж агаарын хөлгийн гал унтраах зорчигчдыг аврах ажиллагаанд галын бүлгийн бие бүрэлдэхүүн нь бэлэн байдлыг ханган дадлага сургалтыг хийх	Үйл ажиллагааны хүрээнд				Төлөвлөгөөний дагуу	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль

5. Хог хаягдалын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдалын төрөл	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Ахуйн	Үүсч буй бүх төрлийн хог хаягдлын төрлийг тодорхойлох ба тэдгээрийг ангилах сав гадна ба дотор байрлуулах	үйл ажиллагааны хүрээнд			500.0		Хог хаягдлын тухай хууль БО багц хуулиуд, холбогдох дүрэм журам, стандарт
2	Үйлдвэрийн	ШТМ алдагдсан үед яаралтай саармагжуулж, бохирдсон хөрсийг зайлуулах	үйл ажиллагааны хүрээнд					

6. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал	Тайлбар	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хүнд металл, агрохимийн үзүүлэлт, химийн шинж чанар		Жилд 1 удаа	1			Шатахууны агуулах дээр	
2	Усан дах нян бактерийн судалгаа		Хагас жилд 1	2	80.0	160.0		

7. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Нийт зардал	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
1	Ажилагсадыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах		2023-05-р сар	2800.0	Холбоо навигацын инженер Д.Отгонбаяр	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй Гамшигаас хамгаалах тухай хууль.MNS ISO13688:2000 ХААЭА,Хамгаалалтын хувцас MNS5390:2004 ХААЭА Цахилгааны галын аюулгүй байдал
2	Байгаль орчны аудитын тайланг тухай бүрт хийлгэх					
3	Гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан үед шуурхай ажиллах арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах			200.0	Төлөвлөгөөний дагуу	
4	Ажилчдын хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллааны чиглэлээр хийгдэх ажлууд		Тогтмол	1800.0		

8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Зардал	Хариуцах албан тушаалтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Мөрөн нисэх буудал, нөлөөлөлийн бүсийн оршин суугчид	Бичмэл тайлан	БО-ны менежментийн төлвөгөөний тайлан	2023-11-р сар	100.0	Аэродромын инженер Н.Доржпүрэв	Мөрөн нисэх буудал

2023 онд Мөрөн нисэх буудлын Байгаль орчны менежментын төлөвлөгөөг гүйцэтгэхэд зарцуулагдах зардлын хэмжээ.

Нийт 15930000 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөв.

